

A tankötelezettség megkezdése alóli felmentéssel kapcsolatos tájékoztatás

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) rendelkezései szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség megkezdése alól az Oktatási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) a szülő kérésére egy év időtartamra felmentést engedélyezhet. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a Hivatalhoz (ez 2020-ban a bevezetésre tekintettel január 31. napja volt). Ha a Hivatal eljárása keretében úgy ítéli meg, hogy különleges szakértelemre van szükség a megalapozott döntés meghozatalához – szakértőt vesz igénybe, mely az Nkt. szerint a szakértői bizottság lehet.

Az Nkt. egy kivételt nevesít a fentebb bemutatott főszabályok alól: ha a szakértői bizottság (a Hivatal hatósági eljárásától függetlenül) a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő – azaz január 15. napja (amely 2020-ban a bevezetésre tekintettel január 31. napja volt) – előtt a gyermek további egy év óvodai nevelésben való részvételét javasolja, úgy a szülői kérelem benyújtására nincs szükség, azaz a gyermek a Hivatal döntése nélkül további egy év óvodai nevelésben részesül.

A szakértői bizottság tehát két minőségében jelenhet meg,

- egyrészt a Hivatal hatósági eljárásában szakértőként – ekkor a vizsgálatának nincs közvetlen jogkövetkezménye, hiszen szakértői véleményét a Hivatal számára készíti el, a döntést pedig a Hivatal hozza meg,
- másrészt „rendes” szakértői bizottságként, amikor a főszabály szerinti szakértői vizsgálat során a szakértői véleményében javasolja a további egy év óvodai nevelést – ennek van közvetlen jogkövetkezménye, hiszen ebben az esetben (melynek részleteit az Nkt. és a végrehajtási rendeleti szinten meghatározott szabályok definiálják) a további egy

év óvodai nevelés mint jogkövetkezmény, nem a Hivatal döntése, hanem a törvény erejénél fogva beáll.

Az Nkt. azon szabályát, miszerint „*ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy év óvodai nevelésben való részvételét javasolja, úgy a szülői kérelem benyújtására nincs szükség*” a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Rendelet) bontja ki.

Az Nkt. fentebb bemutatott szabályaival párhuzamosan került bevezetésre a Rendelet új rendelkezése, mely szerint **a szakértői bizottság adott tanév szeptember 1. és január 15. napja közt elvégzett vizsgálatainál, az ötödik életévüket betöltött, de hat évesnél fiatalabb sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetében a szakértői véleménynek tartalmaznia kell a tankötelezettség teljesítésének következő tanévtől történő megkezdésére vagy további egy év óvodai nevelésre vonatkozó javaslatot.** Ezen esetekben tehát a szakértői bizottságnak **kötelező** rendelkeznie a tankötelezettség megkezdéséről.

A Rendelet nem mondja ki ex catedra, hogy ez előtt vagy után, vagy más életkorú, avagy jogi értelemben problémamentes (nem sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel nem küzdő) gyermekek esetében nem rendelkezhetne erről a szakértői bizottság, ez – az esetek nagy részében – máshogyan vezethető le:

1. A szakértői bizottság szakértői vizsgálata a gyermek iskolakészültségének megállapítása, vagy a tankötelezettség megkezdése alóli felmentés javaslata céljából **nem kérhető, nem kezdeményezhető.** A Rendelet szerint a szakértői bizottság szakértői (alap)vizsgálata az alábbi okokból kérhető, kezdeményezhető:

- korai fejlesztésre való jogosultság megállapítása, vagy kizárása
 - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapítása, vagy kizárása,
 - sajátos nevelési igény megállapítása, vagy kizárása
 - és a Rendeletben meghatározott egyes speciális esetek sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében (pl. közösségi szolgálat alóli felmentés, ápoló-gondozó otthoni ellátás).
2. A tankötelezettség megkezdésének új szabályai pontosan azt a célt szolgálják, hogy a meghatározott életkort elérő gyermekek csak nyomós indokkal maradjanak további egy évig óvodában, akkor, ha az számukra egyértelműen előnyösebb, mint a tankötelezettség megkezdése. Bár a Rendelet nem zárja ki egyértelműen, de **csak rendkívül kivételes esetben tartjuk szakmailag elfogadhatónak**, ha a szakértői bizottság olyan gyermek esetében rendelkezik további egy év óvodai nevelésről, aki nem sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel sem küzd. Az a tény, hogy a gyermek a fejlődésében a vizsgálat idején éppen máshol tart, mint a nagy átlag, de fejlődése a normál tartományon belül marad, nem indok arra, hogy a szakértői bizottság rendelkezzen a további egy év óvodai nevelésről (egy hónapokkal – akár közel egy évvel – későbbi iskolakezdés alternatívájaként). Külön kihangsúlyozzuk, hogy egyebekben a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség is a normál, tipikus tartomány része, amelyet a diagnózis és a javaslat megfogalmazásakor hangsúlyosan figyelembe kell venni. Ezen túlmenően felhívjuk a figyelmet arra, hogy eleve kivételesen lehet csak óvodás korú gyermek esetében a „*beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség*” diagnosztikai kategóriát megalapozni, hiszen az, hogy a gyermek fejlődése éppen akkor eltérést mutat, de a tipikus tartományon belül van, önmagában még nem „beilleszkedési nehézség” vagy „tanulási nehézség”, hanem egy fejlődési állomás. Kiegészítésképpen még azt is megjegyezzük, hogy a sajátos nevelési igény ténye sem vonja magával automatikusan a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló javaslatot, annak indokoltságát a szakértői bizottságnak külön értékelnie kell.

3. Ha a gyermek a szeptember 1. és január 15. napja közti időszakban elvégzett vizsgálatkor az ötödik életévét még nem töltötte be, úgy a rákövetkező szeptember 1. napján még nem tanköteles, vagyis a szakértői bizottság **nem rendelkezhethet** az Nkt. szerinti *további egy év óvodai nevelésről*, hiszen a rákövetkező szeptember 1. napján a gyermeknek még nem kell megkezdenie a tankötelezettsége teljesítését (azaz nincs mi alól felmenteni). Ebből kifolyólag ez esetben a szakértői bizottság további *két év óvodai nevelésről* rendelkezne, amelyre a jogszabályok nem jogosítják fel. *(Ezen túlmenően, ha a gyermek a szeptember 1. és január 15. napja közti időszakban még az ötödik életévét sem töltötte be, szakmailag is megkérdőjelezhető volna a vizsgálati javaslat, hiszen a gyermek még olyan fiatal, hogy nem volna felelősségteljesen eldönthető egy másfél-két év múlva esetlegesen fennálló állapot.)*
4. Ha a gyermek a szeptember 1. és január 15. napja közti időszakban elvégzett vizsgálatkor már a hatodik életévét is betöltötte, az két jogszerű esetben lehetséges:
 - a. A gyermek hatodik életévét már szeptember 1. napja előtt betöltötte, ebben az esetben már felmentéssel rendelkezik, további felmentésére a szakértői bizottság **nem tehet javaslatot**.
 - b. A gyermek szeptember 1. napján vagy azt követően – de még a vizsgálat előtt – töltötte be hatodik életévét: ebben az esetben a gyermeknek a rákövetkező szeptember 1. napon meg kell kezdenie tankötelezettsége teljesítését. A szakértői bizottság ez esetben **tehet még javaslatot** – január 15. napjáig, azaz a kérelem Hivatalhoz történő benyújtásának határidejéig – a további egy év óvodai nevelésre (ez esetben a kérelmet a Hivatalhoz nem kell benyújtani), **de már nem köteles** (hiszen arra csak az adott tanév szeptember 1. és január 15. napja közt elvégzett vizsgálatainál, az ötödik életévüket betöltött, de hat évesnél fiatalabb sajátos

nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetében kötelezett), ehelyett megteheti, hogy a szülőket a Hivatalhoz benyújtandó kérelem lehetőségéről tájékoztatja. Ha mégis tesz javaslatot, a 2. pontban leírtakat itt is fokozottan figyelembe kell vennie.

5. Ha a gyermek a szeptember 1. és január 15. napja közti időszakban elvégzett vizsgálatkor már a hetedik életévét is betöltötte, a szakértői bizottság a gyermek életkora miatt már **nem tehet javaslatot** a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre, hiszen a gyermek már felmentéssel kell, hogy rendelkezzen.
6. Ha a gyermek szakértői vizsgálatára január 15. napja után kerül sor, a szakértői bizottság már semmilyen esetben (a gyermek életkorától függetlenül) **sem tehet javaslatot** a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre, hiszen a törvényben meghatározott határidő eltelt (...*,ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy év óvodai nevelésben való részvételét javasolja, úgy a szülői kérelem benyújtására nincs szükség*...), a határidőn túl tett ilyen javaslat már végrehajthatatlan.